

קודם הלילה (שו"ת שבט הלוי ח - קי"ט) והשו"ת מנחת יצחק (י - מ"ח) מחדש יותר דגם בימים אחרונים של פסח וסוכות ושני ימים טובים של ראש השנה ואפילו יו"ט ב' של שבועות שפיר יש להקל לקדש מבעוד יום דבקידוש אין מפסיק קדושה ואינו דומה להבדלה דמפריש בין קדושת שבת לקדושת יום טוב כ"כ בשם הכתב סופר דאפילו מיו"ט ראשון לשני יש לקדש אחר פלג המנחה ויש חולקין בסתם יו"ט שני אבל ביו"ט ראשון לשבת מותר ועיין בבה"ל (תרל"ט ד"ה ולא יאכל) דבלייל ב' דסוכות יכול להתפלל ולקדש מבע"י קצת ולאכול אחר צאת אמנם הכף החיים (חות ז"ן) חלק עליו דהכל אחר צאת ועיין בבה"ל (תקכ"ט ד"ה ציו"ט) שאין להחמיר מלאכול בשבת שלש סעודות קודם הזמן כדי שיאכל ליל ב' בתיאבון

IV. בעניני שבועות ויום טוב

(א) יש שנוהגים למנוע מתשמיש המטה ג' ימים קודם יום שבועות סמך למה שכתב והיו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה מיהו לפי דברי האר"י ז"ל אינו אסור הזיווג רק לילי שבועות אם לא בליל טבילתה אבל למי שיצרו תוקפו ובא לידי הרהור שרי אפילו בליל ראשון (כף החיים ת"ז - י"ד) וחזור אח"כ ללימודו בבית המדרש או יפסיק מלימודו כשעה לפני אור היום (נטעי גבריאל זף ק"צ)

(ב) נשים לא יאמרו סדר תיקון ליל שבועות כי הלומדים נחשבין שושבינין להקב"ה ואין ראוי להשתמש במעלה זו רק הזכרים (רב פעלים הובא בנטעי גבריאל זף קי"ז) אמנם הנשים הנוהגין לספור העומר יכולות לומר התנ"ך או דבר אחר (כף החיים ת"ז - ח - ט)

(ג) מי שרוצה לחזור ממנהג להיות ער בליל שבועות צריך התרת נדרים לפני שלשה ואם אינו רוצה להיות ער רק בשנה זו אין צריך התרה (שו"ת זרע אמת ח - ט"ה)

(ד) הנוהג בשעת הלימוד לשתות כוסות משקה במשך הלילה יש אומרים (אבן העזר) שנכון לכוין בתחילת השתיה לפטור הברכה כל זמן שלא הסיח דעתו ואינו עובר שיעור עיכול כמו בד' כוסות ליל פסח מ"מ אפשר יותר טוב לכוין לשתות רק כוס אחד ולברך עליה בכל פעם תחלה וסוף (בה"ל ק"ט - ד"ה אחר) וד' כוסות שאני דהם שתיית מצוה ואפשר יש עצה למצוץ מתיקה בינתיים

(ה) ההולך לישן מעט לפני עלות השחר ואפשר שעד שישן יעלה עלות השחר לא יברך ברכת המפיל אבל קריאת שמע יאמר ועיין בבה"ל (רל"ט - ד"ה סמוך)

(ו) מי שילך לישן אחר עלות השחר יש לו לקרות קריאת שמע של שחרית בתנאי ויכוין אם לא יעבור זמן ק"ש כשיקרא עוד פעם אינו מכוין לצאת בקריאה הקודם ואין סומכין על העמדת שומר דקריאת שמע מן התורה

(ז) מי שהיה ישן ביום ובלילה שלאחריו היה ניעור כל הלילה לכו"ע צריך לברך ברכת התורה (מ"ב מ"ז - כ"ח כרעק"א) ועוד אם יכוון ביום שלפניו בשעת ברכת התורה שאינו רוצה לפטור עצמו רק עד יום המחרת אז יוכל לברך (שו"ת קרן לדוד נ"ט) וה"ה בברכת אלקי נשמה ויש לצרף לכל זה הפוסקים דבניעור כל הלילה צריך לברך

(ח) לענין הדלקת הנרות לנשים בליל שבועות אם צריך דוקא בלילה משום תמימות עיין בספר פסקי תשובות (ת"ז - ז) דאפילו לנשים אלו שמדליקות בכל יו"ט מבעוד יום מ"מ בליל שבועות ידליקו אחר צאת הכוכבים כי כיון שנהגו הנשים לברך שהחיינו בשעת הדלקת נרות הרי הן מקבלות קדושת עיצומו של יום וכקידוש הוא (לוח ארץ ישראל לסגרי"מ טיקווינסקי) אבל הדלקת נרות בשאר יום טוב תלוי במחלוקת הראשונים שיטת בעל המאור והמאירי (שנת כ"ג) דס"ל שידליקו בלילה ושיטת הרמב"ם (ל - ה) שידליקו מבעו"י ואולי משום דגם ביו"ט שני מותר להדליק נרות סמוך לחשיכה משום שיש בו הנאה וטעם המאירי שלא יטעו להדליק ביו"ט שני מבעו"י או כדי לציין שעיקר הדלקת הנר הוא משום סעודה

ט) אפיית מזונות הלבי בתנור כשרי שאינו כן יומו (ש"ע יו"ד ז"ל - ז"ל - ח) עיין באג"מ (ח - ט' וס' וז"ל ג - סימן י) דאין להתיר לבשל תבשיל בשר ותבשיל חלב מגולין אף בזה אחר זה לזמן מרובה אם הזיע המחבת משניהם ובדיעבד כיון שהוא ספק אם הזיע כלל אין לאסור אם היה אחר המעל"ע דהבליעה היא נו"ט לפגם ועל הבעין יש ספק ספיקא להתירא שמא לא היה זיעה כלל ואף אם היה זיעה שמא נפלו רק טפות שאיכא ששים נגדם ועוד באוכלין יבשים ממש אין מזיעים וברור שהוא מותר ולמעשה בודאי הזיעו יש להחמיר אבל בסתמא אין לחוש לשמא הזיעו בדברים יבשים ומותר בזה אחר זה וצ"ע (ועיין בכדי השלחן ז"ל - ז"ל אורחיים 214-211)

י) בענין אמירת סדר הלימוד הנקבע בתיקון ליל שבועות עיין בשו"ת יחווה דעת (ג - ז"ל) דמקורו מזוהר הקודש ומכתבי האר"י ז"ל דטוב לקבוע לימוד זה ברבים כי כל ביה עשרה שכינתא שריא עליהם אולם השבות יעקב כתב דכל אחד ואחד לומד כחפצו ביחידות כי עיקר התיקון שבועות לא נתקן אלא לעמי הארץ איברא מנהג הגר"א מוילנא ללימוד התיקון שבועות ועיין שם במעשה שהיה בבית המדרש של הגר"א בהמגיד מדובנא ולמעשה כבר אמרו חז"ל שאין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ (פנחה זרה י"ט.) מ"מ לא ישנה מנהג המקום כמו שאמרו חז"ל לא מקרא בין השונים משנה ולא שונה משנה בין הקוראים מקרא כללו של דבר אל ישנה אדם ממנהג הבריות והנעורים כל הלילה ועוסקים בתורה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק ובענין חינוך הבנים הכל תלוי ברצונו וחרירתו ובריאתו והבית יוסף למד גם בליל ב' וגם הנשים יכולין לימוד תנ"ך (כה"ח אות ח)

V. עוד דינים

א) ניעור בליל שבועות ובדעתו לשתות מפעם לפעם במשך הלילה אם כוין בפירוש בברכת שהכל לפני השתיה הראשונה לפטור בה כל השתיות אינו מברך שנית אך עדיף שיברך בורא נפשות ויחזור לברך שהכל על כל שתיה אך מעיקר הדין נוהגין כבעל אבן העזר שהביא משו"ת הרמב"ם (קט"ט) שאפילו אם פסק כל היום כולו א"צ לחזור ולברך ודלא כהמג"א (קפ"ד - ט) דתלוי בזמן העיכול וכן משמע מהמ"ב (קפ"ד - י"ז) דאין צריך לברך ברכה אחרונה ועוד ברכה ראשונה מ"מ צ"ע ואבאר

ב) למי שלפי טבעו אם יהיה ניעור בלילה ישתבש עליו עי"ז כל סדר היום שלאחריו מ"מ כיון שכך מנהג הלומדים בכל המקומות ואם ינהג לישון אולי יחשב הדבר בעיני בניו ובני ביתו כקלות ולכן עליו להשתדל לקיים המנהג ישראל לנער כל הלילה (הליכות שלמה י"ז - ג) מי שהיה ניעור כל הלילה לא יברך על נטילת ידים אלא אם כן עשה צרכיו (מ"ב ז - ל) ואפילו אם נגע במקומות המכוסים לא יברך (אשי ישראל ז - ז"ט ע"ש)

ד) אם ישן בערב החג שינת קבע על מטתו דהיינו חצי שעה מברך ברכת התורה בכוקר אפילו אם שינתו ביום היתה בבגדיו (מ"ב תל"ד - כ"ח) ובאשי ישראל (ו - הערה ט"ה) ודלא כהחזו"א דאינו מברך

ה) אם לא ישן בערב החג אע"פ שאינו מברך ברכת התורה מפני הספק מ"מ מותר בלימוד אף משעלה עמוד השחר (מנחת שלמה ב - ב"ב - ב) דלא מצינו שיאמרו חז"ל שאסור לעשות מצוה בלא ברכה כמו לענין ברכת הנהנין וכ"ש לענין לימוד התורה (ע"ש ב - י"ח - ט)

ו) דג וגבינה נהג רב ש.ז. אויערבאך שלא לאכלם יחד אמנם לאחרים התיר שאין מנהג זה מוסכם לכל (הליכות שלמה י"ז - הערה 48)

ז) מי שאינו בטוח שלא יטרד בתפילתו מוטב שישן קצת או ישכב כל הלילה ולא יקרא ק"ש ותפילה כשהוא מנמנם (מבקשי תורה בשם פלא יועץ קפ"ה) וכף החיים (סק"ח)

ח) להעמיד נר נשמה ערב שבועות שידליק 48 שעות ליזכור כדי שלא יעבור על חשש נר בטלה לכאורה אין זה מנהג ישראל ואבאר

(ט) אין לומר הפסוק שבע שכתות תמימות תהיינה בתוך נוסח לשם יחוד בליל מ"ט לעומר דשוב לא יוכל אחר כך לחזור ולמנות בברכה (כף החיים תפ"ט - ז) ויש חולקין ואבאר

(י) בענין אמירת סדר הלימוד הנקבע בתיקון ליל שבועות עיין בשיעור 659 (י-1)

(יא) עמידה לקריאת עשרת הדברות בחג השבועות עיין בשו"ת יחזקאל דעת (ה - כ"ט) שהביא דעת הרמב"ם (נתיבא מ"ו) דראוי לגעור בהם לפי שמעשה זה מדרכי המינים הוא שאומרים שיש יתרון לעשרת הדברות על שאר פרשיות התורה ועיין בברכות (י"ג-3) שבקשו חז"ל לקבוע לומר פרשת עשרת הדברות בכתי כנסיות בכל יום ויום ולמה לא קבעו מפני תרעומת המינים עיין באג"מ (ד - כ"ג) שכתב דכיון שנהגו לעמוד גם בשירת הים רואין שאיכא עוד דברים שעומדים ועוד דאף שאפשר לחוש לתרעומת המינים בסברא בעלמא אין להקפיד בשביל זה כל זמן שלא אירע שהמינים יטעו את הע"ה לומר כן כמו שהיה בברכות (י"ג-3)

VI. ההשקפות

(א) שבועות הוא זמן מחילת עוונות גם בזמן הזה עיין במדרש רבה (שה"ש ד - ד) דאמר להן הקב"ה מכיון שקיבלתם עליכם עול התורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם וכ"כ הרוקח (ר"ה) שאף בזה"ז בכל חג עצרת שמקבלין עליהם עול התורה נמחלין כל עוונותיהם ובשם שיחות חיים מרב נ"ח איינפלד הביא מהשל"ה דשבועות הוא יום הדין על ביטול תורה וזה טעם המנהג לעסוק בתורה בליל החג כדי להכין עצמו לזכות למחילת עוונות ובפרט העוונות של ביטול תורה (עיין בספר מבקשי תורה תשל"ג)

(ב) להכיר שיש ה' יתברך ולהכיר חסדו הגדולה ולאהבתו - אמרו חז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי במעשה המרכבה שהיא ראתה רכב יורד מן השמים ובתוכו פה של פר ויורד להציל קהל ישראל מיד המצריים ואמרה השפחה זה קלי ומה שראתה בודאי לא היה ה' מ"מ היא מבינה באמונה שלימה שיש אלוקות וזה עיקר תכלית הכריאה

(ג) כל אחד יכול ליגיע למדרגה גדולה עיין בדרש משה (דף ק"י) דיש לפרשת במדבר שייכות גדולה לשבועות שהיא להוציא מאלה שמתרשלין ללמוד בחשבם שלא יגיעו למדרגה גדולה בתורה ולכן נאמר ענין המנין כלשון שאו שבזה מתנשאים כל אחד ממדרגתו כראותו שהוא שוה לימנות אותו בהמספר ממש של הגדול ששניהם נמנים רק לאחד א"כ גם הוא יכול לבוא למדרגה הגדולה וכל אחד ואחד לפי כחו ולפי כשרונו לעבוד את ה' בשמחה ובאהבה גדולה

(ד) ובו תדבקו עיין בדרש משה (ז - דף ע"ג) דאחר שירד משה שאל השטן מהקב"ה היכן התורה ונראה שהשטן טען שכיון שקשה לבני אדם לקיים הז' מצות איך יתן התורה להם אמר ליה הקב"ה איכא אנשים שיכולין לקבל התורה לך אצל בן עמרם ושם תראה הנהגה ע"פ התורה וממנו ילמדו כל ישראל ולא רצה משה בענוונתו להתפאר שהוא יכול לזכות בתורה ובמצות אמר לו הקב"ה כי רק בזה שאינו סובר שהוא ראוי יכול לזכות לתורה ומצות ובשביל זה היה זוכה לגדלות ונקרא ע"ז משה עבדי ואף דהאמת שצריך ענוה להשגת התורה ולהיות מרביץ תורה בישראל מ"מ צריך גם לגלות זה ולכן אמר ה' למשה בדאי אתה ואבאר

(ה) היוצא מדברינו דיש ד' עיקרים לדעת (א) אהבת ה' ותורתו (ב) השתדלות לגדלות לפי כחינו (ג) לדבוק לתלמוד חכם שהוא עבד ה' (ד) ודליל שבועות יהיה ליל של הכנות וקבלות ללימוד התורה ולמידות טובות ובזכות זה נזכה למחילת עוונותינו ולביאת המשיח בב"א

VII. השתמשות בתנורים שלנו ביו"ט עיין בשיעור 714 (www.SeeTorah.com)

חג שמח

נפסם לעלוני נשמות אבי אורי ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב אריב"ב ע"ה אלאי אורתי פאשפ ומל ב"ר גרשון מנחם פלניק פכפן ע"ה
לעלוני נשמות אחי פיקר ר' איסר זאב ב"ר אליעזר ליפא ע"ה
Previous shiurim are available at: www.SeeTorah.com